

Bálint Endre (1914-1986)

Itt már jártam valaha III., 1962

Olaj, fa 15x123 cm

Jelezve jobbra lent: Bálint, és hátoldalon: Bálint 62

Kiállítva:

- Bálint Endre kiállítása, Modern Magyar Képtár, Pécs, 1971
- Bálint Endre kiállítása, Múcsarnok, Budapest, 1972
- Bálint Endre gyűjteményes kiállítása, Múcsarnok, Budapest, 1984

Reprodukálva:

- Román József: Bálint Endre, Budapest, 1980, 65. kép

Proveniencia:

- Szerb Antalné

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

Párizsi korszak

Bálint Endre 1957-ben legálisan, útlevéllal utazott Párizsba Justus Pál ajánlólevelével. Ekkor talán még maga sem sejtette, hogy a körülmények szerencsés összejátszásának köszönhetően öt évig maradhat majd Franciaországban. Ez az időszak pályájának egyik legaktívabb és legsikeresebb korszaka, ekkor vált igazán érett művésszé. Rengeteget festett és több párizsi kiállításra is lehetősége nyílt, az első komoly elismerést azonban egy grafikai munka hozta meg számára, a *Jeruzsálemi Biblia*. A megbízás elnyeréséhez Biemel segítette hozzá, aki könyvkiadóként elsőként adott kisebb munkákat az állástalan magyar festőnek. A gyönyörű kiállítású biblia 1959-ben jelent meg az Édition Labergerie-nél Bálint közel 1250 színes és fekete-fehér grafikájával, s nem kisebb személyiség, mint François Mauriac írt róla elismerő hangú kritikát. Párizsi évei alatt Bálint egy komoly mecénásra is szert tett dr. Czitrom Pál személyében, aki korlátlan időre meghívta magához Epinay-sur-Seine-i házába koszt-kvartélyra. A nagylelkű vendéglátás és a grafikákért kapott honorárium végre meghozták a festő számára az elmélyült munkához szükséges anyagi biztonságot is.

Mesék felnőtteknek

Az anyagi és erkölcsi sikerek lehetővé tették Bálint számára, hogy festőként éljen, de nyughatatlan természetén nem változtattak és magányát sem enyhítették. Nemcsak a címével önmagáért beszélő *Honvágy*, de a tündérmesébe illő *Népligeti álmom* és a cizellált festőiségű *Kiscelli múzeum* is a távoli otthont idézi és korábbi korszakai emblematikus motívumaiból építkezik. A nosztalgia mégsem telepedett rá teljesen Bálint festészetére, új impulzusok is érték. A bibliáért kapott pénzen beutazta fél Európát Angliától Spanyolországig, s új motívumokkal gazdagította festői kincsét. Az utazások közötti időt többnyire Czitrom Pálnál töltötte, s az Epinay-sur-Seine-i ház pincéje és padlása is művészetének inspiráló forrásává vált. A pincéből felhozott régi Paris Match és Life számokból ollózta össze 1959-es brutálisan kemény fotómontázsait, a padlásokon talált fadarabok pedig hosszúkás formátumú, narratív képeinek váltak alapanyagává. Deszkákra festett horizontális képeink egymás mellé helyezett motívumok valamiféle titokzatos történet sejtelmét keltik a befogadóban: „... az az érzésem, hogy képeim hosszúkás formája alkalmas arra, hogy egy bizonyos anekdotikus kiterjedést realizáljon. Elmesélek valamit a világból, álmaimról, vágyaimról.” (Bálintot idézi: Román, 1980, 113.)

Itt már jártam valaha

Bálint Endre három festményének is az *Itt már jártam valaha* címet adta. Az első kettő 1960-ban készült, a harmadik pedig a hátoldal tanúsága alapján 1962-ben. Az első kettőnél a keletkezés pontos körülményei is ismertek, a harmadiknál viszont csak valószínűsíteni tudjuk a párizsi keletkezést, illetve a '62-es datálást, mivel a szakirodalomban az 1960-as és az 1963-as évszám is előfordul. Az *Itt már jártam valaha* első változatát Bálint egy használaton kívüli ajtófélfára festette, a második változat pedig egy szemétre vetett rekamié egyik deszkájára készült. Könnyen lehet, hogy a két évvel későbbi harmadik variáns is az említett rekamiének köszönheti létét. A három művet a nosztalgikus címadáson túl a motívumok sorolása és a hasonló formátum is összefűzi. Az *Itt már jártam valaha III.* a sorozat legabsztraktabb darabja, az emlékfoslányok és montírozott motívumtöredékek közül egyetlen igazán figuratív elem emelkedik ki, a négy alakban is megfestett, emblematikus löfej, amely egy cégérnek köszönheti festői létét. „Gondolom még az sem lehetetlen, hogy egy életével elégedetlen, magányos ember ... kitalál magának egy jelbeszédet, hogy mégis valami torz kapcsolatot keressen önmaga és az emberek között és tolmácsnak használ fel egy lovacskát, másfelől egy – soha nem létezett és mégis elveszett – paradicsomi kert utáni nosztalgiájának ad kifejezési formát gyermekek szimbólumok formájában.” (Bálintot idézi: Passuth, 1968, 17.)

Hornyik Sándor

Részlet

Részlet

Részlet

